

David Matoušek

**UDĚLEJTE SI Z PC
V DELPHI – 1. díl**

Praha 2003

Komerční využití stavebních návodů je povoleno jen s písemným souhlasem autora a nakladatelství. Soubory na CD-ROM mají přímo vztah ke knize, tj. obsah adresáře PROGRAMY, nejsou volně šiřitelné.

David Matoušek

UDĚLEJTE SI Z PC V DELPHI – 1. díl

Bez předchozího písemného svolení nakladatelství nesmí být kterákoli část kopírována nebo rozmnožována jakoukoli formou (tisk, fotokopie, mikrofilm nebo jiný postup), zadána do informačního systému nebo přenášena v jiné formě či jinými prostředky.

Autor a nakladatelství nepřijímají záruku za správnost tištěných materiálů. Předkládaná zapojení a informace jsou zveřejněny bez ohledu na případné patenty třetích osob. Nároky na odškodnění na základě změn, chyb nebo vynechání jsou zásadně vyloučeny.

Veškerá práva vyhrazena.

© Ing. David Matoušek, 2003

© Nakladatelství BEN – technická literatura, Věšínova 5, Praha 10

David Matoušek:

Udělejte si z PC v DELPHI – 1. díl

BEN – technická literatura, Praha 2003

1. vydání

ISBN 80-7300-111-X

OBSAH

O KNIZE	8
DŮVOD VZNIKU TÉTO KNIHY	9
1 VÝVOJOVÉ PROSTŘEDÍ BORLAND DELPHI 7.0 ...	11
1.1 Komponenty, objekt inspektor, formulář a textový editor	12
1.2 Funkce Windows API	13
1.3 Základy rozšířeného používání Delphi	14
1.3.1 Ukazatele	14
1.3.2 Řetězce	15
1.3.3 Volací konvence	17
1.3.4 Objekt Pascal	18
1.4 Dynamické knihovny (DLL)	22
2 PŘÍMÝ PŘÍSTUP NA PORTY	25
2.1 Úvod do problému	26
2.2 Ovladač ZLPortIO	26
2.3 Třída TPort	26
2.3.1 Implementace	27
2.3.2 Uživatelský popis	28
3 PARALELNÍ PORT DLE STANDARDU SPP	29
3.1 SPP – Standard Parallel Port	30
3.2 Windows XP a (možné) problémy s paralelním portem	32
3.3 Programové řízení SPP	33
3.4 Třída TParallel – ovládání paralelního portu funkcemi Windows API	33
3.4.1 Implementace	33
3.4.2 Uživatelský popis	36
3.5 LPTLCD – řízení LCD displeje přes paralelní port	36
3.5.1 Stručný popis ovládání LCD displeje	36
3.5.2 Schéma zapojení	39
3.5.3 Plošný spoj	39
3.5.4 Testovací aplikace	40
3.6 LPTSMT – měření teploty čidlem SMT160-30	47
3.6.1 Stručný popis čidla SMT160-30	47
3.6.2 Schéma zapojení	47

3.6.3	Testovací aplikace	48
3.7	Poznámka k přípravku SPTEST	54
4	PŘÍMÉ ŘÍZENÍ SÉRIOVÉHO PORTU	55
4.1	Linky sériového portu s podporou přímého řízení	56
4.2	Třída TSPort – Programové řízení linek modemu sériového portu	57
4.2.1	Rozvaha	57
4.2.2	Implementace	57
4.2.3	Uživatelský popis	61
4.2.4	Ukázková aplikace DIRCOM	62
4.3	Přípravek COM4021	66
4.3.1	Schéma zapojení	67
4.3.2	Třída TCOM4021	69
4.3.3	Vlastní aplikace COM4021	72
4.3.4	Oživení	75
4.4	Přípravek COM1320	76
4.4.1	Stručný popis obvodu TC1320	76
4.4.2	Schéma zapojení	78
4.4.3	Třída TCOM1320	81
4.4.4	Vlastní aplikace COM1320	84
4.4.5	Oživení	87
5	ASYNCHRONNÍ PŘENOS NA SÉRIOVÉM PORTU ..	89
5.1	Třída TSerial	90
5.1.1	Implementace	90
5.1.2	Uživatelský popis	97
5.2	Testovací přípravek AT8VV2	98
5.2.1	Schéma zapojení	98
5.2.2	Program pro AT89C2051	100
5.3	Testovací aplikace pro přípravek AT8VV2	103
5.4	Oživení přípravku AT8VV2	109
6	POUŽITÍ OBVODU FT232BM PRO PRÁCI SE SBĚRNICÍ USB	111
6.1	Základní pojmy USB	112
6.1.1	Konektory a kabely	112
6.1.2	Verze USB a přenosové rychlosti	113
6.1.3	Deskriptor zařízení	113
6.1.4	Huby – rozbočovače	114
6.2	Stručný popis obvodu FT232BM	115
6.2.1	Základní vlastnosti FT232BM	115

6.2.2	<i>Blokové schéma FT232BM</i>	116
6.2.3	<i>Popis vývodů FT232BM</i>	117
6.2.4	<i>Připojení E²PROM</i>	120
6.2.5	<i>Napájení aplikace z USB sběrnice</i>	120
6.2.6	<i>Řízení spotřeby vnějších obvodů</i>	121
6.3	Bit Bang režim	121
6.4	Třída TFT232	122
6.4.1	<i>Implementace</i>	122
6.4.2	<i>Uživatelský popis</i>	129
6.5	Přípravek FT232TST	130
6.6	Ovladač a programování E²PROM	132
6.6.1	<i>Ovladač FTD2XX</i>	132
6.6.2	<i>EFSProg – programátor konfigurační E²PROM</i>	133
6.6.3	<i>Stručný popis položek menu</i>	134
6.6.4	<i>Nový ovladač</i>	134
6.7	Příklad použití (režim Bit Bang)	134
7	LPTUNI – UNIVERZÁLNÍ PŘÍPRAVEK PRO PARALELNÍ PORT	139
7.1	Schéma zapojení	140
7.2	Výkres desky plošných spojů	142
7.3	Ovládací rozhraní TLUInterface	145
7.3.1	<i>Implementace</i>	145
7.3.2	<i>Uživatelský popis</i>	148
7.4	Testovací aplikace	149
7.4.1	<i>Krátce o aplikaci</i>	149
7.4.2	<i>Oživení přípravku LPTUNI</i>	153
7.5	Příklad časovaného řízení spotřebičů	153
7.5.1	<i>Inicializační soubor TIMER.INI</i>	154
7.5.2	<i>Programové řešení</i>	155
7.5.3	<i>Používání aplikace</i>	161
8	JEDNODUCHÝ DVOUKANÁLOVÝ DIGITÁLNÍ OSCILOSKOP	163
8.1	Schéma zapojení	164
8.2	Výkres desky plošných spojů	166
8.3	Řídící příkazy	168
8.4	Firmware	171
8.5	Ovládací program	181
8.5.1	<i>Třída TOSC – Ovládací rozhraní</i>	181
8.5.2	<i>Vlastní aplikace</i>	186

8.6	Oživení	197
8.7	Návrhy na další vylepšení	198
9	USBMC 2.0 – UNIVERZÁLNÍ MĚŘICÍ DESKA	199
9.1	Schéma zapojení	200
9.2	Výkres desky plošných spojů	203
9.3	Řídicí příkazy	206
9.3.1	<i>Původní příkazy dle verze 1.0 .....</i>	<i>207</i>
9.3.2	<i>Nové příkazy a vývody mikrokontroléru .....</i>	<i>209</i>
9.4	Firmware	210
9.5	TUSBMC – ovládací rozhraní	221
9.6	USBMC 2.0 – komplexní testovací aplikace	231
9.7	Oživení	243
9.8	Příklad použití – měření teploty čidlem SMT160-30	244
10	PŘÍLOHA PROPOJOVACÍ KABELY	249
10.1	Propojovací kabel pro paralelní port (LPTKAB)	250
10.2	Propojovací kabel pro sériový port (COMKAB)	250
10.3	Propojovací kabel PSLKAB	250
10.4	Propojovací kabel pro USB	251
11	DODAVATELE SOUČÁSTEK, MODULŮ A HOTOVÝCH PŘÍPRAVKŮ UVEDENÝCH V TÉTO KNIZE	253
11.1	Seznamy součástek	254
11.2	GM Electronic	254
11.3	Zásilková služba Electronic Obecnice	254
11.4	ASIX	254
	ZÁVĚR	255
	KONTAKT NA AUTORA	255
	PŘEHLED PŘÍPRAVKŮ	256
	PLOŠNÉ SPOJE	256
	LITERATURA	257

CO NAJDETE NA DOPROVODNÉM CD-ROM

Doprovodné CD-ROM obsahuje všechny informace potřebné pro snadnou práci s knihou. Tyto informace lze rozdělit do logických celků, které se nacházejí v oddělených adresářích:

- adresář **_DELPHI7** obsahuje ,
- adresář **BEN** obsahuje off-line verzi www stránek nakladatelství BEN – technická literatura (aktualizováno k počátku října 2003), jejichž součástí je počítačová verze tištěného katalogu – Edičního plánu „podzim 2003“ a samostatného přehledu naší produkce „BEN 2003“,
- adresář **DATASHEET** obsahuje dokumentaci vybraných integrovaných obvodů, které jsou v knize používány, ve formátu PDF. Najdete zde též samorozbalitelný archiv programu Adobe Acrobat Reader v několika verzích, který slouží k prohlížení PDF souborů,
- adresář **EFSPROG**, je programátor konfiguračních E²PROM (viz kap. 11). Tento ovládací program je mnohem komfortnější než originální od firmy FTDI Chip,
- adresář **FOTO** obsahuje, jak sám název napovídá, fotografie hotových přípravků. Každý byl nafocen z několika pohledů, aby byla lépe dokumentována jejich možná stavba,

Do shodného adresáře jsme umístili trial verzi prohlížeče ACDSee staženou z Internetu (<http://www.acdsystems.com>): **ACDSee Classic** (velikost instalačního souboru cca 1,6 MB, minimální požadavky Windows 95/98/Me/NT4/2000, PC 486DX s 32 MB RAM, režim grafického adaptéru s 256barvami, 4 MB volného místa na pevném disku, vhodný Internet Explorer 4.0 nebo pozdější).

Tip: pokud se vám fotografie zdají příliš tmavé, aktivujte ve vašem prohlížeči Gamma korekci na hodnotu např. 1.50 (optimální hodnota závisí na nastavení vašeho grafického subsystému).

- adresář **OVLADACE** obsahuje strukturu několika podadresářů: **D2XX** zde najdete ovladače pro rozhraní D2XX (viz kap. 3) – v podadresáři **EFS** jsou ovladače publikovaných konstrukcí a v podadresáři **FTDI** jsou originální ovladače od výrobce. V podadresáři **VCP** najdete ovladače virtuálního sériového portu (viz kap. 12).
- adresář **PROGRAMY** obsahuje zdrojové i přeložené formy všech programů realizovaných v knize,
- adresář **SPOJE** obsahuje klišé plošných spojů všech přípravků popsaných v knize ve formátu TIF a navíc ve zdrojovém formátu BRD programu EAGLE je verze 2.6, aby si čtenáři případně mohli plošné spoje upravit podle vlastních představ. Některé spoje jsme ještě v redakci dodatečně upravovali (zvětšování úchytných plošek pro součástky, ...), takže finální verze je uložena pouze ve formátu TIF (je shodná s klišé otištěnými v knize),

O KNIZE

Kniha uvádí konstrukce několika zařízení, která lze používat v amatérské praxi ale i mnohem obecněji. Ovládací programy jsou vytvořeny ve vývojovém prostředí **Borland Delphi 7.0** a fungují na operačních systémech **Windows 98/2000/XP**.

První kapitola uvádí pokročilejší programovací techniky **Delphi** (ukazatele, řetězcové typy, volací konvence, vlastnosti a události, RTTI, volání funkcí z dynamických knihoven), které jsou důležité pro efektivní programování.

Druhá kapitola stručně popisuje ovladač **ZLPortIO**, který poskytuje plný přístup k portům počítače. Dále je implementována třída **TPort**, která použitím ovladače velmi zjednodušuje.

Třetí kapitola je zaměřena na popis **paralelního portu** dle standardu SPP. Jsou také připojeny dvě zajímavé aplikace paralelního portu (ovládání **LCD** displeje přes paralelní port a použití čidla **SMT160-30** pro měření teploty).

Čtvrtá kapitola se věnuje popisu **sériového portu** a přináší dvě zajímavé aplikace řízené pomocí linek modemu (8bitový vstupní port a levný 8bitový D/A převodník). Obě konstrukce jsou napájeny přímo ze sériového portu, takže odpadá nutnost použití vnějšího napájecího zdroje.

Pátá kapitola ukazuje používání sériového asynchronního přenosu na sériovém portu. Také je připomenut přípravek **AT8VV**, na kterém si lze teoretické informace snadno ověřit.

Šestá kapitola přináší stručný popis obvodu **FT232BM** (konvertoru USB<=>RS232) včetně vybraných ovládacích funkcí, který je zakončen vytvořením jednoduchého testovacího přípravku pro **USB**.

Poslední tři kapitoly jsou věnovány tvorbě složitějších zařízení:

- **LPTUNI** – univerzální deska pro paralelní port (triaky nebo relé pro ovládání síťových spotřebičů, tranzistory pro spínání stejnosměrných obvodů, jeden digitální vstup),
- **COMOSC** – dvoukanálový digitální osciloskop s rozlišením 8 bitů a maximální vzorkovací rychlostí 100 kSPS (= 100 000 vzorků za sekundu, tj. **samples per second**),
- **USBMC** – univerzální měřicí karta pro USB (D/A převodníky, A/D převodníky, digitální vstupy a výstupy, čítač a časovač).

Pro všechny konstrukce jsou vytvořeny speciální třídy, které zajišťují jejich ovládání. Tak mohou čtenáři velmi snadno začleňovat publikovaný kód do svých konstrukcí a vytvářet vlastní obslužné programy s minimálním úsilím.

DŮVOD VZNIKU TÉTO KNIHY

Úvodem stručně vysvětlím, proč jsem se rozhodl napsat knihu zaměřenou na ovládání hardwarových zařízení pomocí vývojového prostředí Delphi.

Po vydání prvního a druhého dílu knihy **Udělejte si z PC** mě reakce čtenářů vedly k poznatku, že mnoho začínajících programátorů je odrazeno zdánlivou složitostí programování v jazyce C++. Tato složitost je opravdu jen zdánlivá a vlastně je způsobena nesmírnou bohatostí programátorských nástrojů (zde mám hlavně na mysli velké množství klíčových slov) oproti přehlednějšímu Pascalu.

Nicméně vývojové prostředí **C++ Builder**, které jsem do této doby ve všech knihách používal, je velmi podobné Delphi (víte, že C++ Builder má část kódu zapsanou v Pascalu?). Takže informace podané v [15] až [17] jsou dobře použitelné i pro vývoj aplikací v **Delphi**.

Vzhledem k tomu, že však mnoho začátečníků nerozumí rozdílům syntaxe nebo není schopno si programové kódy jednoduše přepsat do Pascalu, rozhodl jsem se spolu s panem **Liborem Kubicou** z nakladatelství **BEN – technická literatura** vydat tuto knihu, která by rámcově zahrnula možnosti ovládání zařízení připojených na **paralelní** nebo **sériový port** počítače či na stále více se prosazující sběrnici **USB**.

Nejde však o obalení starých aplikací do „nového kabátu“. Rozhodl jsem se přinést řadu nových zapojení, která mají praktické použití například ve vaší elektrodílně, pro podporu výuky elektropředmětů, v řízení domácích spotřebičů a snad i mnohem obecněji.

